

Odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu
Redoviti prijediplomski studij Fizioterapija i Radiološka tehnologija
FARMAKOLOGIJA
KATALOG ZNANJA

Nastavno štivo:

1. Medicinska farmakologija. Urednici: M. Bulat, J. Geber, Z. Lacković, Medicinska naklada, Zagreb, 2001.
2. Temeljna i klinička farmakologija. Urednik: BG. Katzung, Medicinska naklada, Zagreb, 2020., hrvatski prijevod 14. izdanja, (Basic and Clinical Pharmacology. 14th edition. New York: McGraw-Hill Education; 2018.)
3. pisani sažeci predavanja i seminara („*hand-outs*“)

OPĆA FARMAKOLOGIJA (str. 11-87)

Razumjeti i razlikovati pojmove: farmakologija, farmakokinetika, farmakodinamika, farmakogenomika, tvornički lijek, magistralni lijek, opsoletni lijek, farmakopeja, biološki i bioslični lijek.

Nazivlje lijekova; razlikovati pojmove: generičko ime, zaštićeno ime i kemijski naziv lijeka.

Osnovni pojmovi iz farmakokinetike:

- apsorpcija – posebice fenomen difuzije
- načini primjene lijeka
- metabolizam i eliminacija lijeka: samo osnovni podaci, mjesto metaboličke pretvorbe, glavni putovi izlučivanja iz organizma (jetra – žuč, bubrezi)
- razumjeti pojam $t_{1/2}$ ili poluvijek eliminacije lijeka, razumjeti krivulju kumulacije lijeka u organizmu i dijagram koji pokazuje posljedice neredovitog uzimanja lijeka

Osnovni pojmovi iz farmakodinamike:

Poznavati i razumjeti pojmove receptor ili vezno mjesto, ligand ili tvar koja se veže na vezno mjesto – receptor

Dobro razumjeti pojmove puni agonist, parcijalni agonisti i inverzni agonist, antagonist (poželjno razumjeti pojmove reverzibilni - ireverzibilni antagonist, kompetitivni - nekompetitivni antagonist)

Molekularni mehanizam djelovanja lijekova nije potrebno poznavati.

Čimbenici koji modificiraju djelovanje lijekova:

Doze lijeka: poznavati pojmove djelotvornost i potentnost lijeka. Znati obrazložiti krivulju doza – odgovor (Slika 1.26, str. 65).

Bolesnikova dob, spol, zdravstveno stanje

Istodobna primjena više lijekova: pojmovi sinergizam, antagonizam, interakcije lijekova na razini apsorpcije, metabolizma i izlučivanja (osnove), polipragmazija

Nenormalne reakcije na lijekove, karcinogenost, teratogenost, alergija, tolerancija, tahifilaksija

Neželjena djelovanja lijekova: neposredne i posredne štetne reakcije, trovanja

Istraživanje novih lijekova

Razlikovati pretkliničku (nekliničku) i kliničku fazu istraživanja lijeka. Razlikovati kliničke faze i što se u kojoj radi, znati što je placebo i zašto se koristi.

Biološki i bioslični lijekovi; zakonodavstvo

Poznavati i razumjeti pojmove originalni i generički lijek, kao i regulatorne zahtjeve u postupku odobravanja lijekova.

Poznavati glavna svojstva bioloških lijekova, znati navesti primjere bioloških lijekova.

Poznavati i razumjeti pojam bioslični lijek i razlikovati isti od generičkog lijeka.

Genski polimorfizam i primjena lijekova

Razumjeti ulogu genske osnove interindividualnih varijabilnosti u odgovoru na farmakoterapiju. Poznavati izdvojene primjere najvažnijih polimorfizama gena metaboličkih enzima, transportnih proteina i receptora.

Nefrotoksičnost lijekova

Poznavati čimbenike rizika vezane uz osobine bolesnika, osobine lijeka te uz bubrežnu funkciju. Znati nabrojati lijekove koji najčešće ispoljavaju nefrotoksično djelovanje.

SPECIJALNA FARMAKOLOGIJA

Za sve skupine lijekova vrijedi isti princip: zapamtiti samo tipične predstavnike. Ne pamti doze lijekova, već samo glavne indikacije. Razumjeti osnove fiziologije i patofiziologije bolesnog organa ili organskog sustava na koje bi primijenjeni lijek trebao djelovati. Najvažnije je zapamtiti glavne nuspojave lijekova i opasne interakcije među lijekovima (na što ćete biti upozoreni tijekom nastave).

Farmakologija SŽS-a: (str. 141-177)

Sedativi-hipnotici, anksiolitici:

diazepam, alprazolam, oksazepam, buspiron, zolpidem

Antiparkinsonici:

levodopa + karbidopa, biperiden, bromokriptin, COMT i MAO inhibitori

Relaksatori skeletnih mišića

- nedepolarizirajući blokatori: pankuronij, tubokurarin
- depolarizirajući blokatori: sukcinilkolin
- spazmolitici i antispazmodici: diazepam, dantrolen, botulinum toksin

Modulatori upale i imunološkog odgovora:

Analgetici-antipiretici: (str. 253-260)

Znati što su prostaglandini, leukotrieni, tromboksan, prostaciklin
Lijekovi: acetilsalicilna kiselina, paracetamol, ibuprofen, diklofenak

Imunosupresivni lijekovi: (str. 262-266)

ciklosporin, metotreksat, rekombinantna monoklonska protutijela (anti-TNF- α)

Histamin i antihistaminici: (str. 268-272)

antagonisti histaminskih H1 receptora: dimenhidrinat, loratadin

Terapija anafilaktičkog šoka i alergijske reakcije:

adrenalin, antihistaminici, bronhodilatatori, kortikosteroidi

Farmakologija kardiovaskularnog sustava: (str. 191-252)

Antihipertenzivi:

nabrojiti osnovne skupine: diuretici (hidroklorotiazid, klortalidon, furosemid, triamteren), simpatolitici (klonidin, metildopa), blokatori alfa-adrenergičkih receptora (doksazosin, prazosin), blokatori beta adrenergičkih receptora (propranolol, atenolol, metoprolol, karvedilol), vazodilatatori (hidralazin, natrij nitroprusid), lijekovi s djelovanjem na angiotenzin-aldosteronski sustav (losartan, lizinopril, ramipril); blokatore adrenergičkih neurona i ganglioplegike ne treba naučiti!

Lijekovi u liječenju angine pectoris:

nitroglicerina, izosorbid-dinitrat, nifedipin, verapamil, beta-blokatori

Lijekovi u liječenju srčanog zatajenja:

digoksin, dobutamin, ACE inhibitori i diuretici

Farmakologija bubrega, tjelesnih tekućina i elektrolita: (str. 287-300)

Diuretici:

acetazolamid, hidroklorotiazid, klortalidon, furosemid, triamteren, spironolakton, manitol

Farmakologija dišnog sustava: (str. 303-312)

Antitusici: kodein

Mukolitici: N-acetilcistein, bromheksin

Antiastmatici: natrijev kromoglikat, salbutamol, salmeterol, aminofilin, teofilin, ipratropij, flutikazon

Farmakologija probavnog sustava:

Sredstva za kontrolu motiliteta crijeva:

Kolinomimetici: neostigmin

Prokinetici: metoklopramid

Laksativi:

- koji bubre: metilceluloza
- omekšivači stolice: čepići glicerina
- osmotski: laktuloza, uravnoteženi polietilenglikol (PEG)
- stimulirajući: antrakinoni (sena), bisakodil

Farmakologija krvi i krvotvornih organa:

Antianemijski lijekovi: (str. 331-334)

željezo, fero-sulfat

Lijekovi u poremećajima koagulacije krvi: (str. 340-346)

- parenteralni antikoagulansi: heparin, enoksaparin
- peroralni antikoagulansi: varfarin, dabigatran, rivaroksaban
- inhibitori agregacije trombocita: acetilsalicilna kiselina
- fibrinolitici: alteplaza

Hormoni:

Štitasta žlijezda: (str. 356-259)

Tiamazol, levotiroksin

Kortikosteroidi i srodni lijekovi: (str. 364-371)

- glukokortikoidi: prednizolon, deksametazon; za lokalnu primjenu: betametazon, za aerosol: flutikazon, budesonid

Spolne žlijezde:

(str. 374-377)

- androgeni i antiandrogeni: testosteron i finasterid

(str. 378-379)

- estrogeni i antiestrogeni: estradiol i tamoksifen

(str. 380-382)

- progestini i antiprogestini: progesteron i mifepriston

(str. 382-385)

- oralni kontraceptivi

Gušterača: (str. 386-395)

- inzulin
- oralni hipoglikemici: glibenklamid, metformin, inhibitori alfa glukozidaza, lijekovi koji moduliraju učinak inkretina, inhibitori kotransportera natrija i glukoze (SGLT2)

Osteoporoza:

- paratiroidni hormon (teriparatid) i vitamin D
- kalcitonin, estrogeni, raloksifen
- bisfosfonati: alendronat

Antiinfektivi:**Antiseptici i dezinficijensi:**

- alkoholi: etanol, propilni alkohol, izopropilni alkohol
- aldehidi: glutaraldehid, formaldehid, paraform
- fenoli i derivati fenola
- preparati klora i joda: klorheksidin, natrijev hipoklorit, jodoform, povidon jodid
- kationski surfaktanti: oktenidin, benzalkonijev klorid, cetrimonijev bromid
- oksidacijska sredstva: vodikov peroksid, kalijev permanganat, peroctena kiselina
- teški metali: cinkov oksid, srebrni nitrat

SPECIFIČNE TEME**Farmakologija kontrastnih sredstava:**

- barijev sulfat
- jodna kontrastna sredstva
- gadolinijska kontrastna sredstva
- poznavati i razumjeti mehanizam djelovanja pozitivnih i negativnih kontrastnih sredstava
- poznavati farmakološke osobitosti kontrastnih sredstava u dijagnostičkim metodama: konvencionalnoj radiološkoj dijagnostici, CT-u, angiografiji, magnetnoj rezonanciji i ultrazvuku
- objasniti i usporediti neželjene učinke kontrastnih sredstava i protokole postupanja u zbrinjavanju istih